

Culemborg, 8 juli 2018

Tekst: Marcus 6: 1-6

Thema: 'Te dichtbij'

Voorganger: ds. Henri Veldhuis

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Het wordt voor Jezus een spannende dag, een spannende sabbat. Want na een lange tijd, waarin veel is gebeurd, komt hij weer eens terug in Nazareth, het dorp waar hij is opgegroeid. Rond zijn dertigste was Hij vandaar naar de rivier de Jordaan gereisd, naar Johannes de Doper. Uit de wijde omgeving van stad en land waren mensen op Johannes afgekomen om die bevlogen profeet te horen over de het naderende oordeel en de komende dag des Heren. En als teken van radicale bekering lieten velen zich door Johannes dopen, kopje onder in de Jordaan. Jezus ook - en terwijl Hij weer opkwam uit het water hoorde Hij Gods stem uit den Hoge, die Hem bevestigde als zijn geliefde Zoon.

Direct daarna dreef Gods Geest Hem de woestijn in, waar Hij veertig dagen en nachten alleen was, alleen met God, maar ook met alle boze machten van angst en verleiding. En tóen was Jezus gereed voor zijn taak, gereed om Gods nieuwe Koninkrijk van vrede, bekering en vergeving te gaan verkondigen, - om dat Koninkrijk voor te leven en zichtbaar te maken op zijn eigen levensweg.

Vreemd genoeg begon Jezus niet in Jeruzalem, de hoofdstad, het hart van Israël. Hij ging terug naar Galilea, dat achtergebleven gebied van arme vissers en boeren, van halve gelovigen die lang zo vroom niet leefden als de inwoners van Jeruzalem.

Jezus begon zijn taak in de marge van Israël, in de marge van de samenleving: niet in Jeruzalem, ook niet in Sefforis, de nieuwe Hellenistische hoofdstad van Galilea, ook niet in Nazareth, waar Hij was opgegroeid, maar in Kapernaüm, een vissersdorp aan het meer van Galilea. Dat werd zijn uitvalsbasis. Daar woonde Hij in het familiehuus van Petrus en begon Hij met zijn verkondiging.

Al gauw gaan de verhalen rond in Galilea, want Jezus maakt grote indruk. Hij weet de Schriften uit te leggen op een manier die de mensen diep raakt. De mensen voelen zich gezien in hun verlangens en verwachtingen. Ze voelen zich in ontferming geaccepteerd met hun tekorten en gebreken. Ze voelen zich herkenbaar aangesproken op hun fouten en dwalingen, maar wel zó dat er nieuw leven mogelijk is van bekering, vergeving en verzoening.

Jezus spreekt met groot gezag, zoals ze dat nooit eerder hebben ervaren van de schriftgeleerden en Farizeeën, gezag dat niet autoritair is, niet dwingend of onderdrukkend, maar gezag dat je durft te vertrouwen, gezag waaraan jij je wilt overgeven, gezag dat je overtuigt.

In die kring van gezag gebeuren ook veel wonderen: zieken worden genezen, mensen worden geheeld naar lichaam en ziel, verstotenen worden in de gemeenschap teruggehaald, levens komen onder het beslag van het Koninkrijk Gods. Twaalf mannen, maar ook nog veel andere mannen en vrouwen geven alles voor Hem op, om Hem te gaan volgen, want deze man brengt vrijheid en vrede voor Israël.

Maar nu, vandaag, volgt een nieuwe spannende stap op die weg van het Koninkrijk, een weg die niet alleen maar vrede brengt, zo is wel gebleken. Er melden zich ook tegenstanders van Jezus, die zich bedreigd voelen in hun gezag en macht, zoals de Joodse leiders. Bovendien blijkt gaandeweg dat de leerlingen van Jezus Hem lang niet altijd begrijpen, want Hij gaat toch vaak een andere weg dan je van een Messias zou verwachten. Dat wordt zelfs een hoofdthema in het evangelie van Marcus, het onbegrip en ongeloof in de directe kringen rond Jezus, zodat Jezus vaak eenzaam is.

Kort voor het verhaal van deze morgen moest Jezus dat nog weer ondervinden. Zijn moeder en broers waren van Nazareth naar Kapernaüm gereisd om Hem naar huis te halen, want ze dachten dat Hij gek was geworden.

De sterke verhalen over Jezus hadden natuurlijk ook Nazareth bereikt en zorgden voor de nodige consternatie in het gezin van Maria. Hun eigen Jezus die op een vrije manier de Schrift uit ging leggen, die wonderen deed, die Messiaanse pretenties bleek te vertonen? Dat zal beslist een keer fout gaan wanneer de Joodse of Romeinse leiders zullen ingrijpen. Jezus heeft blijkbaar zijn verstand verloren en moet gauw naar huis worden gehaald.

Maar onverrichter zake waren ze weer naar huis gegaan. Jezus wilde niet mee. Hij voelde dat ze Hem niet begrepen in zijn roeping op de weg van God, een weg waaraan Hij trouw wilde zijn; een weg waarop Hij niet begrepen werd door zijn eigen moeder en broers. Dat kon niet anders dan pijn doen, en je eenzaam maken.

En daarom is het vandaag een spannende dag. Want vanuit Kapernaüm gaat Jezus nu dan ook naar Nazareth, zijn vaderstad, - nou ja 'stad'?, een dorpje waar iedereen elkaar kent. Het is sabbat, Hij gaat met heel het dorp naar de synagoge, vraagt naar de boekrol van die sabbatdag, leest eruit voor en houdt de preek.

Je moet maar durven, in je eigen dorp en synagoge, om direct die plek in te nemen, het woord te nemen, in Gods naam je oude dorpsgenoten toe te spreken. Voor je zit je moeder, vast heel zenuwachtig, je broers en zussen die hopen dat jij hun familie niet in diskrediet brengt. Daar zitten de mannen en vrouwen waar je vroeger mee gespeeld hebt, de jongen misschien die jou gepest heeft, de rabbi waar je veel van hebt geleerd, het meisje waarop je verliefd was.

Allemaal zie je hen daar zitten, een beetje trots, want die beroemde Jezus komt uit hún dorp, - trots maar ook wel kritisch, want die man moet natuurlijk niet teveel praatjes hebben, Hij moet niet denken dat Hij nu neer kan kijken op zijn vroegere dorpsgenoten, die Hij nú pas met een bezoek vereert.

Jezus vertelt en verkondigt, met liefde, passie en wijsheid die iedereen tot verbazing brengt, net zoals in Kapernaüm. Marcus vertelt niet waaruit Jezus preekt, en ook niet waarover, zoals Lucas wél vertelt dat Jezus preekte uit Jesaja.

Marcus vertelt alleen over de reacties van de toehoorders. Ze zijn stomverbaasd, "waar haalt hij het toch allemaal vandaan .... hoe komt Hij aan die wijsheid? En hoe kan Hij al die wonderen doen, waarover zoveel verhalen de ronde doen?"

Hij is toch gewoon de zoon van wijlen Jozef, de timmerman, en van Maria om de hoek, en broer van Jakobus, Joses, Judas en Simon, van een stel zussen die ze ook allemaal kennen? - En dan,

zo schrijft Marcus, *nemen ze aanstoot aan Hem*. Letterlijk staat er in het Grieks: ze struikelen over Hem, ze ervaren Jezus als een struikelsteen, een skandalon, een schandaal.

Net zoals in Kapernaüm wekt Jezus veel verwondering en verbazing, maar nu groeit er geen geloof en vertrouwen, maar ergernis, aanstoot en weerstand. Dat is wat Jezus in zijn woorden en daden telkens weer losmaakt, als Hij je weet te raken: dan kom je voor de keuze te staan van geloof en vertrouwen, of irritatie en weerstand, overgave of verzet.

En hoe minder je afstand hebt van Jezus, als zijn eigen volk, als zijn leerlingen, als zijn familie, als zijn gezin, hoe spannender dat is. Want als je iemand al goed kent, al jaren, misschien van kinds af aan, is het vaak moeilijker om van zo iemand iets aan te nemen dat nieuw en verrassend is, misschien wel kritisch en ongelofelijk.

Een nieuw of vernieuwend evangelie krijgt vaak meer kans bij jou wanneer het je gebracht wordt door een nieuwkomer, dan door je buurman of familielid. De stem van God krijgt misschien eerder een kans als die vertolkt wordt door iemand die wat afstand van je heeft, dan door een familie- of gezinslid. Want mensen dichtbij moeten zich niet teveel verbeelden.

De dorpsgenoten van Nazareth vinden dat Jezus zich teveel verbeeldt, als Hij hen zó profetisch namens God probeert aan te spreken. Dat past Hem niet, Hij trekt een te grote broek aan. Jezus komt van té dichtbij.

Misschien is dat in de kerk ook wel zo, in de gemeente van Jezus. We zijn al zo lang vertrouwd met het geloof, met Jezus, met elkaar. Krijgt God in onze kring nog de kans dat wij *elkaar* nieuw, verrassend en gezaghebbend aanspreken, als leden van zijn gemeente, die elkaar zo goed kennen?

Naar een nieuwe dominee of pastor, en ook naar nieuwe gemeenteleden, wordt in het begin altijd wat beter geluisterd dan naar anderen, als ze creatieve of kritische ideeën inbrengen. Maar na een jaar of twee is dat wel voorbij; dan zijn ze even gewoon en voorspelbaar geworden als iedereen.

We kunnen de kring nog wat kleiner trekken. Is er ruimte en vrijheid in ons gezin, om elkaar verrassend, troostend of kritisch aan te spreken vanuit ons geloof? Is er ruimte met en voor elkaar te bidden, om met elkaar vanuit je geloof te spreken zonder voor elkaar een struikelsteen te worden? Kan je vriend, je collega, je partner je aanspreken in Gods naam? Dat is gevoelig en kwetsbaar; hoe dichterbij, hoe moeilijker.

Dat is ook Gods dilemma, als Hij dichtbij komt in ons leven, in een mens als wij, een mens die ons kan aanraken en aanspreken, die ons kan troosten en terecht kan wijzen, die onze verlangens raakt en onze weerstand. Als Jezus ons al zo lang vertrouwd is, door kerk en opvoeding, door kinderbijbel en preken, door school en thuis, maakt Hij dan nog een kans? Kan Hij nog weer nieuw en vreemd voor ons worden, zoals in Kapernaüm, zo nieuw en gezaghebbend dat we ons durven toevertrouwen aan Hem en zijn Woord?

Of zijn we in Nazareth en moet God niet te dichtbij komen in een mensen die wij al té goed kennen, die zich niet te veel moet verbeelden, en over wie wij onze mening al lang klaar

hebben. Dat is het risico dat God loopt als Hij te dichtbij komt, in Jezus of andere mensen die we al zó goed kennen - denken we - dat ze ons niet meer kunnen verrassen.

Met gezag en overtuiging heeft Jezus Gods Woord verteld en vertolkt, maar Hij ziet de groeiende irritatie in de ogen van zijn toehoorders, mannen en vrouwen die Hij bijna allemaal kent van vroeger. "Hij stond verbaasd over hun ongeloof", schrijft Marcus; het is verbazing met pijn dat zijn dorpsgenoten en gezin Hem niet willen geloven en vertrouwen. Verbazing, eenzaamheid en vervreemding in eigen kring.

"Nergens wordt een profeet zo miskend als in zijn eigen stad en zijn eigen familie", zegt Jezus, en met die opmerking maakt Hij het er natuurlijk niet beter op. Want wie denkt Hij wel dat Hij is, om zich te vergelijken met de grote profeten van Israël? Al is het waar dat de toehoorders verbaasd en verbijsterd zijn: Jezus is absoluut bijzonder, maar om die dorpsgenoot aan te nemen als een profeet ..., dat kan natuurlijk niet.

Jezus kan in Nazareth nauwelijks wonderen doen, schrijft Marcus, want Hij kan alleen wonderen doen in een sfeer van vertrouwen en overgave. Jezus' wonderen zien we alleen gebeuren in levens die zich openstellen, die Hem vertrouwen en toelaten. Wonderen gebeuren als Hij dichtbij mag komen in een open hart en kwetsbaar leven, - zó dichtbij dat Jezus jou kan aanraken, of dat een ander mens jou aan mag raken, in Gods naam.

Wij zijn Jezus niet, en wij kunnen niet zulke wonderen doen als Hij. Maar of we nu vreemd zijn voor elkaar of heel vertrouwd, als er onderling vertrouwen kan groeien, zózeer dat de ander dichtbij mag komen in woord en aanraking, dan kunnen er wonderen gebeuren, geestelijk en fysiek.

Dat is vaak een lange weg: naar vertrouwen en overgave, als we eerst vreemd zijn voor elkaar, misschien wel buitenlander. Misschien nóg moeilijker als we elkaar al zó goed kennen: om elkaar dan tóch weer opnieuw te ontdekken in vertrouwen en liefde, ook weer geloof kunnen delen, in gesprek en levensstijl. Onwennig kan dat voelen, voor het eerst of opnieuw, in je relatie, in je gezin, in je vriendschap, in je kerk.

Het raakt aan je diepste gevoelens, aan oude irritaties, aan oude gewoonten en pijnpunten. Maar als er vertrouwen groeit gaat je ziel open voor taal, gebaren en aanraking die zó genezend kunnen werken dat er wonderen gebeuren.

Jezus begint in Galilea, in Kapernaüm en Nazareth, om ons daar te zoeken en te vinden. Na zijn opstanding zegt de engel tegen de vrouwen en de andere leerlingen: "Ga, terug naar Galilea, want daar zullen jullie Jezus zien." Culemborg ligt ook in Galilea, de vrijstad voor mensen met een kerfstok. Een vrijstad waar God ook heel graag wonderen doet.

Amen

Gebed van de zondag

God van alle tijden en leeftijden,
We danken U,
dat U met ons meegaat
op de weg van jong zijn en ouder worden,
van zondag naar zondag, van jaar naar jaar.
We danken U
dat telkens weer
de bron van uw Woord opengaat,
zodat we niet stuurloos
onze weg hoeven zoeken.

We bidden U voor de kerkdiensten,
hier en in de Open Hof,
waar kinderen 'jongeren' worden,
de oversteek maken
naar een nieuwe levensfase.

Geestkracht van God,
ga mee met hen en ons,
van oversteek naar oversteek,
en laten we er zijn voor elkaar
op die weg van U.
Amen